

В університеті є п'ять народних художніх колективів, які користуються широкою популярністю.

Університет має вагомі досягнення у спортивно-масовій роботі: 3 студенти були учасниками 27-х Олімпійських ігор, з них Чернявський Сергій став срібним призером з велоспорту; 3 студенти вибороли призові місця на чемпіонатах світу; 5 – стали переможцями міжнародних турнірів; на чемпіонатах України 12 студентів стали чемпіонами, а 9 – срібними призерами.

Університет має належну навчально-матеріальну базу. Спеціалізовані аудиторії, лабораторії, кабінети оснащені найновішими технічними засобами, наочними посібниками. Функціонують 5 лабораторій інформатики та обчислювальної техніки, обладнано 4 комп'ютерні класи. За фінансовою допомогою Міжнародного фонду "Відродження" створено методичний центр вивчення англійської мови, обладнаний сучасною відео- та аудіоапаратурою.

Книжкові фонди бібліотеки нараховують півмільйона одиниць. Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу відповідає сучасним санітарно-гігієнічним вимогам, нормам протипожежної безпеки.

В університеті є 6 студентських гуртожитків, які розташовані на території педуніверситету і складають єдине студентське містечко. Для проведення дозвілля працює "Молодіжний центр". У 2001 р. введено в експлуатацію сучасно обладнану студентську їдальню на 300 посадочних місць, функціонує санаторій-профілакторій "Педагог" на 100 місць за зміну, де оздоровлюються студенти і співробітники.

Випускники педуніверситету працюють у різних регіонах України та зарубіжжі. У їх числі сотні заслужених учителів, відмінників народної освіти. Чимало випускників університету захистили кандидатські та докторські дисертації і працюють у вищих навчальних закладах і науково-дослідних установах України. Нині у складі викладачів Вінницького педуніверситету понад 150 його випускників. Серед випускників університету – високі урядові працівники, керівники державних адміністрацій різних рівнів, відомі політики, письменники, діячі науки і культури.

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського – вищий заклад освіти IV рівня акредитації, один з перших за рейтингом "Софія Київська" – ввійшов у нове тисячоліття, не зламавши традицій, досвіду, надбань, напрацьованих генієм народу, продовжує удосконалення всього навчально-виховного процесу, як того вимагає сьогодення, "Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті", зокрема.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Вінниця: історичний нарис. - Вінниця, 1964. - С. 48; 2. Історія міст і сіл Української РСР. Вінницька область. - К., 1972. - С 82; 3. Державний архів Вінницької області (далі -ДАВО). - Ф.54. - Оп.1. - Спр.32. - Арк. 100; 4. ДАВО. - Ф.54. - Оп.1. - Спр.63. - Арк.1; 5. ДАВО. - Ф.54. - Оп.2. - Спр.62. - Арк.69; 6. ДАВО. - Ф.54. - Оп.1. - Спр.63. - Арк.24; 7. Вінницький державний педагогічний інститут. Історичний нарис (1912-1997). - Вінниця, 1997. - С. 3; 8. ДАВО. - Ф.54. - Оп.1. - Спр.68. - Арк. 10; 9. ДАВО. - Ф.54. - Оп.1. -Спр.73. - Арк. 7-Ю; 10. ДАВО. - Ф.54. - Оп.1. - Спр.62. - Арк.73; 11. ДАВО. - Ф.54. -Оп. 1. - Спр.96. - Арк.32; 12. Вінницький державний педагогічний інститут. - С.4.

П.С. Григорчук, Ю.А. Зінко

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ВІННИЦЬКОГО ПЕДУНІВЕРСИТЕТУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

У 2002 р. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського відзначає своє 90-річчя. Заснований ще на початку XX ст., він був другим в Україні, що готував спеціалістів-педагогів з вищою освітою. Сьогодні університет складається з 9 факультетів. Одним з найпрестижніших є історичний факультет, випускники якого стають педагогами, науковцями, політичними діячами .

Витоки факультету сягають 1919 р. За наказом Народного комісаріату освіти УСРР від 23 березня 1919 р. Вінницькому вчительському інституту був наданий статус вищого навчального закладу й оголошено набір на словесно-історичне відділення. Невдовзі, в серпні 1920 р., у зв'язку з черговою реорганізацією закладу і перетворенням його в інститут народної освіти було запроваджено підготовку вчителів за програмою словесно-історичного циклу.¹ На першому курсі словесно-історичного циклу вивчали українську історію (3 год в триместрі), на другому курсі, окрім філологічних дисциплін, історію Росії і України та спецкурс з історії Риму (4 год). На третьому і четвертому курсах викладалася практика викладання і методика історії (по 2 год). Вивчення історії охоплювало період з первісного суспільства до новітньої історії Росії і України.² У 1923 р. був введений курс права і радянської конституції, який читав лектор Коган.³ З 1930 р. в інституті функціонувало історико-економічне відділення інституту соціального виховання.

10 липня 1933 р. постановою Народного комісаріату освіти України Вінницький інститут соціального виховання був реорганізований у педагогічний, було визначено номенклатуру профілів підготовки педагогічних кадрів. Відповідно з нею було організовано історичний факультет педагогічного інституту з чотирирічним терміном навчання. У 1935 р. було створено кафедру історії, якою керувала педагог Л.Я. Комірова. Через три роки її поділено на дві кафедри – історії СРСР і загальної історії. На ті часи припадає початок педагогічної діяльності Я.П. Зінчука, М.Б. Рубіна та інших молодих викладачів історії, які чимало зробили для організації навчального процесу на факультеті і підготовки вчителів історії в передвоєнний період.

Створення та діяльність факультету відбулися в складних умовах: недостатньою була навчально-матеріальна база, не вистачало досвіду в організації навчально-виховного процесу, чимало студентів змушені були вечорами підпрацьовувати. Зовсім скромними були умови мешкання у студентському гуртожитку, гострою була нестача житла для викладачів.

Чорною смугою по діяльності факультету, як і всього інституту, пройшов голод 1932-1933 рр. Студенти змушені були вечорами працювати, дехто пропускав заняття, бо не мав взуття, одягу чи житла. Чимало студентів покинуло навчання. Поширювалися інфекційні хвороби. Навчальні приміщення не опалювалися. Різко погіршився життєвий рівень викладачів.

Не обминули викладачів та студентів безпідставні репресії. На основі вигаданих звинувачень було заарештовано і ув'язнено визначного вченого-історика, краєзнавця В.Д. Отамановського, викладача історії В. Симаковича. Їх було оголошено учасниками контрреволюційної націонал-шовіністичної організації, яка нібито мала на меті збройне повалення радянської влади і встановлення буржуазної незалежної України. Була звинувачена у націоналізмі і контрреволюційній діяльності досвідчений педагог, декан історичного факультету Т.М. Штульберг, яка на заняттях не змогла довести студентам, що “Троцький – це авангард міжнародної контрреволюційної буржуазії”.⁴ Побували у казематах НКВС викладачі О.С. Петренко, Т.О. Купріянов, Заворотний. Всі ці репресії призвели, з одного боку, до зниження науково-педагогічного рівня викладацьких кадрів, а, з другого, посилили підозрілість, заполітизованість вузівського і факультетського життя, за яких будь-хто міг бути звинувачений у антирадянських настроях і діяльності проти радянської влади.

Наглядаючи за навчальним процесом у вузі, партійні функціонери вимагали від студентів глибоких знань з курсу марксизму-ленінізму, “уміння по-ленінськи узагальнювати історичні події, щоб дати учням марксистське розуміння історії і культури”. Вільнодумство не допускалось, а переслідувалось і жорстоко каралось. Чимало студентів факультету постраждало в період репресій 1937-1938 рр. У 1937 р. були звинувачені у агітації за “утворення буржуазної української самостійної держави”, поширення поразницьких настроїв серед студентів у випадку війни з Німеччиною студенти М.І. Ковальов та А.М. Бородай.⁵ За “антирадянські настрої” був репресований студент 3 курсу Дольчук, у минулому вчитель. Його звинувачували у тому, що він у гуртожитку грав на скрипці націоналістичний гімн “Ще не вмерла Україна”.⁶

Але навіть у таких складних і драматичних умовах колектив викладачів і студентів продовжував роботу. У 1935-1936 рр. були суттєво допрацьовані навчальні плани. Було скорочено кількість дисциплін, переважно загально-освітніх, збільшена кількість годин для спеціальних предметів, додатково до загальної педагогічної практики введено практику за спеціальністю,

запроваджувалися державні іспити.

Багато студентів факультету успішно поєднували навчання в інституті з викладацькою та виховною роботою в школах, технікумах, робітфаках, різних курсах і гуртках. Вони також брали участь у шефській роботі в колгоспах, працювали в підсобному господарстві інституту, на будівництві гуртожитків, на благоустрої міста. Цілими бригадами виїздила студентська молодь на села для проведення культурно-масової роботи. Значного поширення набула оборонно-масова робота.

В роки Великої Вітчизняної війни вихованці факультету взяли активну участь у боротьбі проти німецько-фашистських поневолювачів. Пройшли фронтовими дорогами викладачі Я.П. Зінчук, М.Б. Рубін, П.Я. Ременяк.

На фронтах війни викладачі і студенти виявили мужність і героїзм, а випускник факультету 1937 р. М.Ф. Шварцман був відзначений званням Героя Радянського Союзу.

Ті, хто залишилися на окупованій нацистами території, брали участь у русі опору. Учасниками і організаторами комуністичного підпілля та партизанського руху були М.С. Парасунько і П.П. Мельник, випускники історичного факультету передвоєнних років. Комісаром партизанського загону був П.К. Волинець, який до війни навчався на факультеті. Усі вони загинули. 8 травня 1965 р. П.К. Волинцю посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

У 1944 р., після вигнання з Вінниці фашистських загарбників, історичний факультет відновив свою діяльність. З 1945 по 1953 рр. деканом працював доцент Т.Ю. Купряшкін. Були створені кафедри історії СРСР, історії УРСР, загальної історії, якими відповідно завідували М.М. Бабляк, І.П. Пшук, А.І. Каневський. Навчально-виховну роботу здійснювали доценти І.М. Климов, Н.І. Калюшко. Тоді ж почали свій педагогічний шлях Г.А. Лютворт, В.П. Воловик, П.А. Мельничук та інші молоді викладачі.

За перше повоєнне десятиріччя факультет дав пугівку в життя сотням учителів історії. Чимало з них стали науковцями, викладачами вищих навчальних закладів. Серед них – доктори історичних наук брати К.О. Джеджула і А.О. Джеджула, В.П. Шевчук, доценти О.О. Хижук, А.А. Мазур, А.Р. Локаєнко, С.Я. Вініковецький, В.О. Колісниченко.

Протягом 1953-1956 рр. факультет був об'єднаний з філологічним і називався історико-філологічний. У 1956 р. студентів-істориків очної та заочної форм навчання перевели до Одеського державного університету ім. І. Мечникова.

У 1971 р. в зв'язку з нестачею на Вінниччині вчителів історії було відновлено набір на історичний факультет. Спочатку він функціонував як відділення філологічного, а з 1 вересня 1973 р. факультет став самостійним. Очолив його доцент, вихованець Київського університету ім. Т.Г. Шевченка П.С. Григорчук. Упродовж 1978-1988 рр. деканом був доцент О.Г. Лойко, в 1988-1993 рр. – доцент С.І. Дровозюк. З червня 1993 р. цю посаду знову обіймає П.С. Григорчук, якому 1995 р. присвоєно звання професора педуніверситету.

Спочатку на факультеті було засновано кафедру історії, яку очолив професор І.Г. Шульга. 1975 р. на її базі створено дві кафедри – історії СРСР і УРСР (завідувачі – професор І.Г. Шульга, пізніше О.Г. Лойко) та загальної історії (завідувач – професор М.М. Кравець).

Уже в перші роки після свого відновлення історичний факультет домігся помітних успіхів у підготовці учительських кадрів і був занесений на міську Дошку пошани, а згодом нагороджений грамотою і занесений до Книги пошани Міністерства освіти України.

У 1991-1992 рр. відбулася реорганізація кафедр факультету, значних змін зазнав навчальний план. Відтоді тут функціонують кафедри історії України, історії слов'янських народів та всесвітньої історії. Завідують ними відповідно професори О.Г. Лойко, П.С. Григорчук та Ю.І. Поп (донедавна М.М. Кравець).

Нині на факультеті працюють 25 викладачів, у тім числі 7 професорів, докторів наук, 13 доцентів, кандидатів наук, 5 старших викладачів. Поряд з іншими працюють вихованці факультету М.Г. Вороліс, Ю.А. Зінько, О.А. Коляструк, П.М. Кравченко, О.І. Криворучко, В.М. Мазур, І.П. Мельничук, О.А. Мельничук, І.М. Романюк, А.М. Тростогон.

Фахом учителя історії та правознавства оволодівають сьогодні 472 студенти очної і 432 –

заочної форми навчання.

Протягом останніх років в умовах державної незалежності України колектив факультету працює над докорінною перебудовою навчально-виховного процесу, шукає нові шляхи і методи формування вчителя національної загальноосвітньої школи. Зміст навчання збагачується, змінюється на основі сучасних досягнень історичної науки та кращих здобутків української історіографії дореволюційних часів. Триває процес удосконалення методики читання лекцій та проведення практичних занять. Запроваджено семінарські заняття у формі наукових дискусій, прес-конференцій, ділових ігор тощо.

У нових історичних умовах особливо відповідальні завдання постають перед кафедрою історії України, яка покликана виховувати у студентській молоді глибокі патріотичні почуття, національну самосвідомість, гордість за славне минуле свого народу. Це тим більш важливо, оскільки члени цієї кафедри викликають вітчизняну історію на всіх факультетах педуніверситету.

Викладачі кафедри історії слов'янських народів проводять заняття з історії слов'янських народів, історіографії історії України, джерелознавства історії України, археології України, історичної географії України та інших дисциплін. Кафедра забезпечує вивчення студентами всіх факультетів педуніверситету правознавства. На кафедрі працюють науково-теоретичний і методичний семінари, функціонують три студентські наукові гуртки.

Чималий досвід навчальної, виховної і методичної роботи має кафедра всесвітньої історії. Тут успішно розв'язуються проблеми створення власної матеріально-технічної бази навчання, вивчення і поширення передового педагогічного досвіду вчителів області, методичного забезпечення навчального процесу.

У центрі науково-дослідної роботи кафедр перебувають проблеми нового змісту вітчизняної і зарубіжної історії, очищення її від фальсифікацій і перекручень, широко практикованих в добу тоталітаризму. Викладачі розробляють питання соціально-економічної історії різних періодів, проблеми Поділля, окремих зарубіжних країн. Результати досліджень публікуються в монографіях, наукових збірниках, історичній періодиці. Починаючи з 1999 р., на факультеті започатковано випуск "Наукових записок Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія." Відкрито аспірантуру з історії України та всесвітньої історії.

Серед найважливіших наукових досягнень викладачів кафедр факультету протягом останніх десятиріч слід назвати публікації професора І.Г. Шульги, який тривалий час працював на факультеті. Він був один із співавторів першого і другого томів "Історії Української РСР" у восьми томах (К., 1979), першого тому "Історії селянства Української РСР" у двох томах (К., 1967). Широко відомі його праці з історії західноукраїнських земель. В останні роки свого життя І.Г. Шульга активно досліджував драматичну історію українського селянства 20- початку 30-х рр., штучних голодоморів в Україні 1932-1933 та 1946-1947 рр. Його перу належать ґрунтовні монографії "Людомор" (К., 1993), "Голод на Поділлі" (Вінниця, 1993), "Тірка правда. Нариси з історії подільського селянства 1920-1932 років" (Вінниця, 1997). Всього опублікував він понад 200 наукових праць, підготував 7 кандидатів і 2 доктори наук.

Значний внесок у розвиток історичної науки зробив професор М.М. Кравець. Він один з співавторів восьмитомної "Історії Української РСР" (К., 1979), автор монографії "Роль Запорізької Січі у визвольній боротьбі українського народу" (Вінниця, 1999). За його участю підготовлено збірники документів "Хотинське повстання" (Кишинів, 1976), "Боротьба трудящих Буковини проти соціального і національного гноблення в другій половині XIX – на початку XX ст." (Ужгород, 1979), "В єдиному строю – до спільної мети" (Одеса, 1980) та ін.

Історія України та історичне краєзнавство Поділля є об'єктом багаторічної роботи професора В.П. Воловика. Він був співавтором, упорядником і членом редколегій таких видань як "Поділля в період відбудови народного господарства. 1921-1925. Збірник документів і матеріалів" (Вінниця, 1957), "Вінницький обласний державний архів. Путівник" (Вінниця, 1960), "Вінниччина в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. Хроніка подій" (К., 1965), одним з авторів колективної монографії "Вивчай історію свого краю" (Вінниця, 1964). З ініціативи та за участю В.П. Воловика видано книгу "Вінниця. Історичний нарис" (Вінниця, 1964). Він узяв участь у

написанні тому “Історія міст і сіл УРСР”. Вінницька область (К., 1972).

Професори І.Г. Шульга, М.М. Кравець, П.С. Григорчук, О.Г. Лойко, В.П. Воловик є співавторами колективної праці книги-меморіалу про спалені фашистами в роки Великої Вітчизняної війни села України “Вінок безсмертя” (К., 1988).

Відчутним є внесок в історичну науку й інших викладачів факультету, особливо протягом останніх років. Вийшли друком монографії професора І.І. Зайця “Трипільське поселення Кліщів на Південному Бузі” (К., 1993) та “Трипільська культура на Поділлі “ (Вінниця, 2001), доцентів О.П. Іваницької “Франкістська Іспанія 1939-1975 рр. Історіографія” (Вінниця, 1996) та А.К. Лисого “Вінницький Капуцинський монастир” (Вінниця, 1996), “Нарис Гніванського костелу” (Вінниця, 1996). Три книжки того ж 1996 р. видав у Вінниці професор Ю.А. Поп: “Чеський робітничий і соціалістичний рух у 90-роках ХІХ ст.”, “Чеський робітничий рух на початку ХХ століття” та “Ідейний розвиток чеського робітничого руху в роки першої світової війни”. За участю доцентів С.Л. Калитка та П.М. Кравченка, а також вихованців факультету, кандидатів історичних наук (нині старших співробітників Інституту історії України НАН України) В.Ю. Васильєва та Р.Ю. Подкура опубліковано збірник документів “Політичні репресії на Поділлі (20-30-і роки ХХ ст.)” (Вінниця, 1999). Професор П.С. Григорчук та старший викладач О.А. Мельничук надрукували монографію “Комнезами на Поділлі” (Вінниця, 2001). Вагомими є здобутки у науковій роботі професора О.Г. Лойка, доцентів Ю.А. Зінька, І.В. Мазила, А.М. Тростогон, О.І. Яременка.

Викладачі факультету підготували ряд навчальних посібників та методичних рекомендацій з історії рідного краю, правознавства, історії слов'янських народів, всесвітньої історії.

На базі факультету проведено Всеукраїнську нараду завідувачів кафедр історії України педвузів країни (1993 р.), 19 обласних історико-краєзнавчих конференцій, регіональну історико-краєзнавчу конференцію, присвячену 450-й річниці битви під Вінницею в ході національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького (2001 р.), Всеукраїнську наукову конференцію “Поділля в контексті історії України” (2001 р.).

У полі зору кафедр перебуває і науково-дослідна робота студентів. Нині працює сім наукових гуртків, члени яких беруть участь у наукових конференціях не лише в рідному університеті, а й в інших вищих навчальних закладах країни. Традиційною стала олімпіада з історії та методики її викладання. Чимало студентських досліджень відзначено дипломами Всеукраїнських і регіональних конкурсів. Найкращі з них опубліковані в збірниках наукових праць університету і факультету.

Складовою частиною підготовки вчителів з історії та правознавства є виховна робота. На історичному факультеті прагнуть сформувати майбутніх фахівців як свідомих громадян України, які розуміють свою причетність до багатовікової культури свого народу, його традицій, духовної спадщини, відчувають відповідальність перед ним, гордість за нього, свою належність до державної нації. Це продиктувало перебудову всіх ланок навчально-виховного процесу, наповнення їх змістом, який відображає історію, мистецтво, культуру рідного краю багатонаціональної України.

Первинність культурно-історичних традицій українського народу, їх діалектична єдність із загальнолюдською культурою є висхідним принципом при визначенні змісту навчально-виховної роботи на факультеті. Він реалізується спільними зусиллями викладачів загальноуніверситетських та фахових кафедр. Система роботи по формуванню національної свідомості включає виховну роботу під час навчання, позааудиторну роботу, роботу наставників академічних груп, студентське самоврядування. Серед різноманітних форм цієї роботи слід назвати екскурсії по визначних історичних та культурно-мистецьких місцях Поділля, Києва, Львова, тематичні історичні вечори, зустрічі з учителями, письменниками, художниками і вченими, тижні слов'янської писемності і культури, читацькі конференції, колективне відвідування музеїв та вистав місцевого драматичного театру, відзначення ювілеїв письменників та визначних історичних діячів України. Традицією стало проведення щорічних зустрічей викладачів і студентів з випускниками факультету попередніх років.

З кожним роком факультет розширює співробітництво з іншими навчальними і науковими закладами України. Він співпрацює з історичними факультетами Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Українського національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, Чернівецького національного університету, Волинського і Черкаського державних університетів, Тернопільського, Кам'янець-Подільського та Південноукраїнського педагогічних університетів, державним університетом Молдови, Липецьким юридичним інститутом Російської федерації. Багаторічний досвід творчої співпраці нагромаджено з інститутом історії України та археології НАН України. В студентських аудиторіях факультету виступали академіки НАН України Ю.Ю. Кондуфор, П.П. Толочко, професори В.С. Брюховецький, І.І. Винокур, І.М. Гранчак, М.В. Коваль, Я.П. Дашкевич, В.І. Клоков, Я.П. Кись, С.В. Кульчицький, В.І. Кучер, В.М. Сергійчук.

Збагачується й удосконалюється навчально-матеріальна база факультету. У розпорядженні викладачів і студентів комп'ютерний клас, відео- та аудіоапаратура, сучасна проекційна техніка. Обладнано 5 навчальних кабінетів і 6 спеціалізованих аудиторій.

1997 р. Державною інспекцією закладів освіти Міністерства освіти України було проведено атестаційну експертизу факультету. Кількісні та якісні показники захисту дипломних робіт, складання державних іспитів, виконання комплексних кваліфікаційних завдань випускниками, наслідки замірів знань студентів II-IV курсів з базових дисциплін та екзаменаційних сесій засвідчили належний рівень теоретичних і практичних знань студентів факультету, готовність випускників творчо вирішувати професійні завдання. Свідченням цього є також аналіз відгуків про роботу випускників факультету. Переважна більшість випускників має добру фахову підготовку, достатньою мірою володіє методикою проведення уроку, використовує нові методичні прийоми, орієнтовані на посилення практичної спрямованості навчання, вони здатні вести пошук нового для вирішення сучасних освітніх проблем. Враховуючи вищесказане, факультет був атестований за IV рівнем акредитації, що дає можливість готувати спеціалістів, магістрів, а також мати аспірантуру.

Всього за останні 30 років факультет підготував більше трьох тисяч вчителів, які працюють у різних освітніх і наукових закладах України і зарубіжжя. Понад 80 випускників факультету обіймають посади директорів шкіл та їх заступників. Майже 60 вихованців захистили кандидатські дисертації, 4 – докторські. Більшість з них працює у наукових установах та вищих навчальних закладах.

Серед випускників факультету – народні депутати України А.Л. Зінченко та О.О. Зарубинський, “Вчитель року” (1996 р.), Заслужений вчитель України В.О. Мисан. Викладачі і студенти пишаються тим, що вихованці факультету працюють на відповідальних посадах в Адміністрації Президента та Кабінеті Міністрів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Вінницький державний педагогічний інститут. Історичний нарис. 1912-1992. – Вінниця, 1992. – С.41; 2. Державний архів Вінницької області. – Ф. Р. – 1941. – Оп.1. – Спр. 10. – Арк. 21; 3. Там само. – Спр. 18. – Арк. 4-7; 4. Там само. – Ф.П. – 136. – Оп.6. - Спр. 603. – Арк. 5; 5. Там само. Ф. Р. – 6023. – Оп.4. – Спр. 5079. – Арк. 4-5; 6. Там само. Ф. П. – 292. – Оп.1. – Спр. 42. – Арк. 50.